

Zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuizen en laatvliegers achter een vleermuisboeiboord in Epe

Frans Bosch

Inleiding

Vleermuizen gebruiken een grote variatie in rustplaatsen. Ze kruipen onder meer weg achter boeiboorden. Dit artikel gaat over een boeiboord dat doelbewust als vleermuisverblijfplaats is aangebracht en dat regelmatig door gewone dwergvleermuizen en laatvliegers bewoond wordt.

Het boeiboord

In 2006 heb ik een boeiboord gemaakt aan de muur van de berging van mijn huis (zie figuur 1). De muur is twee stenen dik ('steens') en wordt aan de bovenkant afgedicht met betontegels van dertig bij dertig centimeter. Er is geen spouw aanwezig. De tegels steken aan beide kanten uit bij de muur. Onder de tegelrand heb ik een plank bevestigd over het hele breedte: het boeiboord. De muur is ongeveer twee meter breed. Het boeiboord is op drie

latjes van twee centimeter dikte geschroefd, waardoor er min of meer twee verblijven ontstaan. Het boeiboord is 20 centimeter hoog, twee meter breed en bevindt zich ongeveer drie meter boven de grond. De muur is geëxposeerd op het zuidwesten. Voor een technische tekening, zie figuur 2.

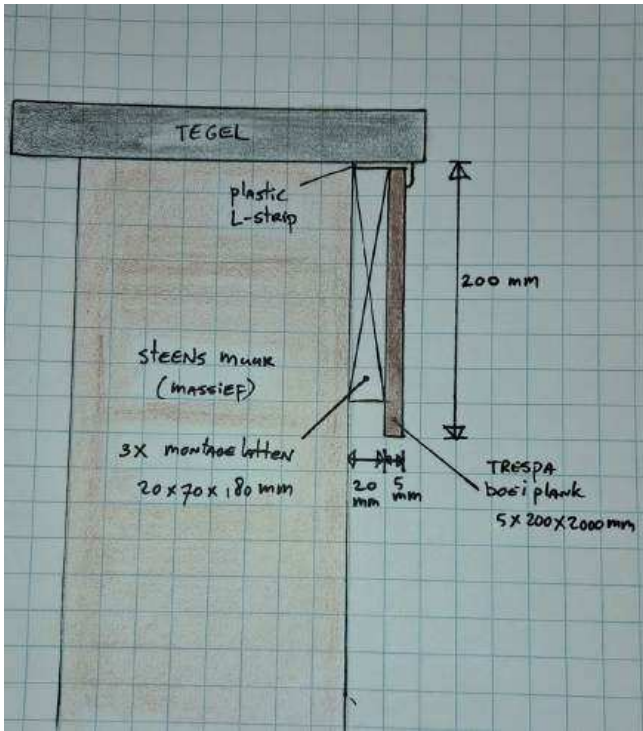
Locatie en omgeving

De woning staat in een woonwijk aan de rand van Epe, waar een smalle parkstrook langs een provinciale weg ligt. Recent ken ik geen kraamkolonies van gewone dwergvleermuizen in de buurt. In het centrum zijn wel kolonies geweest. Van de laatvlieger is tot en met dit jaar een kolonie bekend in een kerk op ongeveer een kilometer afstand. Deze kerk is dit jaar afgebrand. Verder is er in de woonwijk een verblijfplaats met zes dieren gevonden in 2022.

Figuur 1:
Foto van de gevel met
het vleermuisboei-
boord (blauwe plank).

*Photo of wall with 'bat
fascia' (blue board).*

dagen geteld	presentie	Aantal vleermuizen maal aantal waarnemingen
2164	aantal x 0 vleermuizen	0
583	aantal x 1	583
216	aantal x 2	432
133	aantal x 3	399
58	aantal x 4	232
17	aantal x 5	85
5	aantal x 6	30
Totaal 3176 dagen geteld		

Tabel 1. Aanwezigheid van gewone dwergvleermuizen 2012-2024, uitgesplitst naar aantal dieren per waarneming/presence of bats on counted days, divided by number of observed animals

Figuur 2: doorsnede van de gevel en vleermuisboeiboord. Cross section of wall with 'bat fascia'. Tekening Mark Hoksberg.

Gewone dwergvleermuizen achter boeiboord

In september 2007 heb ik voor het eerst gewone dwergvleermuizen achter het boeiboord waargenomen. De aantekeningen van de eerste jaren zijn summier en er is toen niet consequent gekeken naar de aanwezigheid van vleermuizen.

Vanaf 2012 is er elke dag gekeken (behalve op dagen dat ik afwezig was). De gegevens van 2019 zijn in het ongereede geraakt. De aanwezigheid van vleermuizen is wisselend (zie tabel 1). In ruim dertig procent van het aantal getelde dagen zijn er één of meer gewone dwergvleermuizen aanwezig. De hoogste aantallen per maand zijn gezien in het voor- en het najaar met als uitschieter oktober 2011 waarin op 25 van de 31 dagen exemplaren aanwezig zijn; op sommige dagen vier tegelijk.

Als de aanwezigheid per maand wordt bekeken, ontstaat een consistent beeld. Er zijn maanden (bijna) zonder vleermuizen en er zijn maanden waarin (bijna) elke dag vleermuizen zijn te zien (zie figuur 3 volgende pagina).

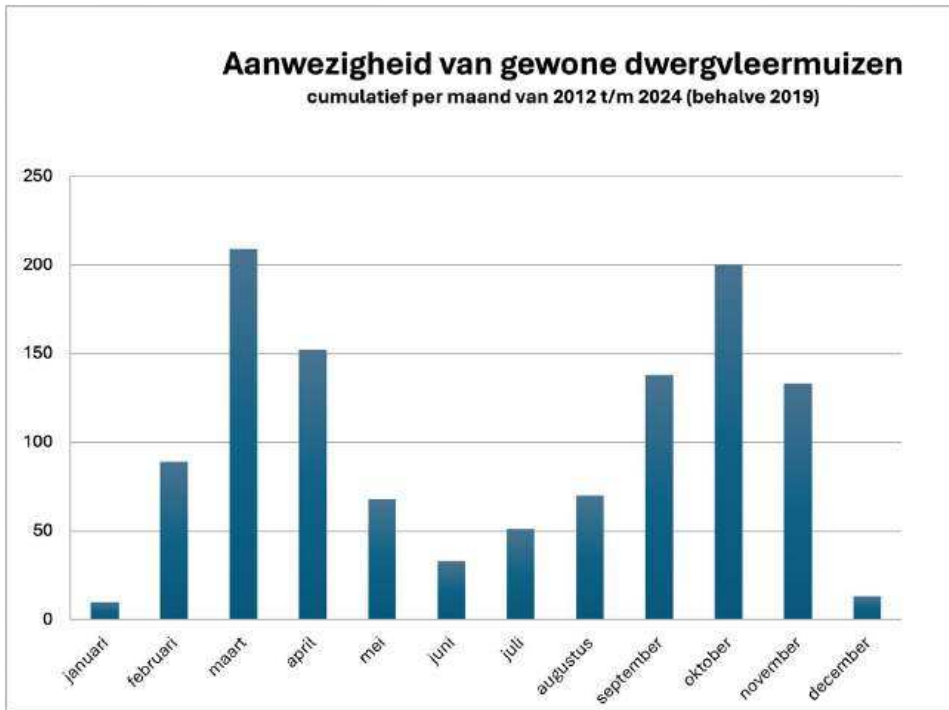
Duidelijk wordt dat er meer dieren achter de plank kruipen in het voor- en najaar. In de wintermaanden januari en december zijn er nauwelijks vleermuizen aanwezig.

Laatvliegers achter het boeiboord

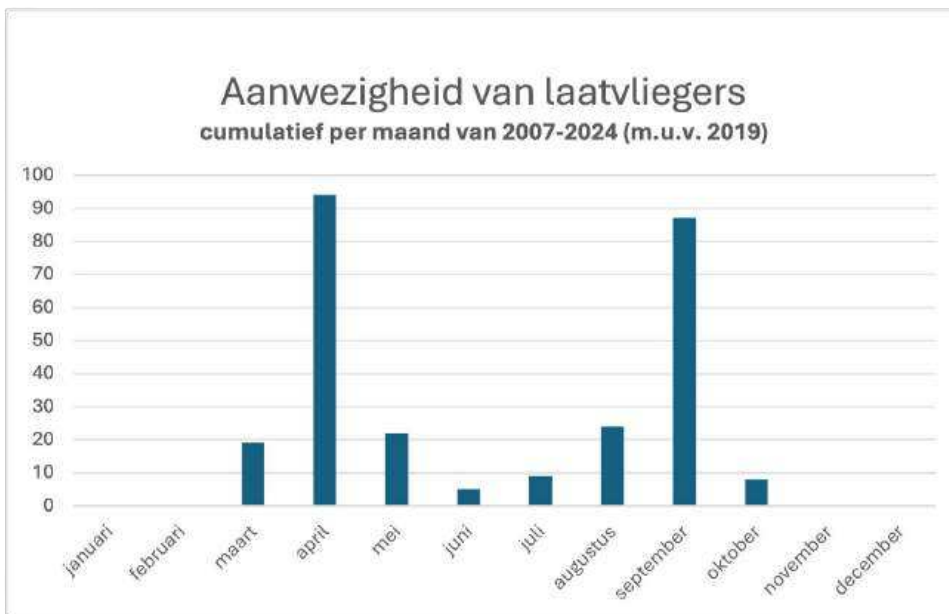
Vanaf september 2007 worden er ook laatvliegers gezien, soms tegelijk met gewone dwergvleermuizen. Laatvliegers (één of twee) worden daarna gezien in het voor- en/of najaar van 2008 tot en met 2011.

Met de laatvliegers ontstaat een ander beeld dan bij gewone dwergvleermuis. Zij zijn veel minder vaak aanwezig (zie figuur 4), maar wel altijd in het voor- en najaar. Voor laatvliegers geldt dat het er steeds één of twee zijn, behalve in september 2014 als er een paar keer drie en éénmaal vier laatvliegers de ruimte achter het boeiboord als rustplaats gebruiken.

Na april 2014 verschijnen er heel lang geen laatvliegers. Pas in augustus 2022 is er weer een dier aanwezig op bijna de helft van de getelde dagen. Na acht jaar heeft een dier het

Figuur 3. Aanwezigheid van gewone dwergvleermuizen (cumulatief aantal waargenomen exemplaren in de periode 2012-2024, uitgesplitst per maand. Presence of common pipistrelles (cumulative number of observed animals between 2012-2024, broken down per month).

Figuur 4. Aanwezigheid van laatvliegers (cumulatief aantal waargenomen exemplaren in de periode 2007-2024, uitgesplitst per maand). Presence of serotine bats (cumulative number of observed animals between 2007-2024, broken down per month.)

plekje weer gevonden. In maart, april, mei en juli 2023 is er ook een laatvlieger present (32, 77, 59 en 29 procent van de getelde dagen). Opmerkelijk is dat er ook in juli enige tijd een dier aanwezig is.

Conclusie

Een boeihoord blijkt een geschikte zomerverblijfplaats voor gewone dwergvleermuizen en laatvliegers, die makkelijk te maken is en weinig hoeft te kosten. De verblijfplaats is in dit

geval snel ontdekt. Het zou ook als een vervangende voorziening aangebracht kunnen worden in vleermuisprojecten, als vervanging voor zomerverblijfplaatsen of om zomerverblijven te scheppen in SMP-projecten.

Dit vleermuisboeihoord kan niet voor elke functie worden ingezet, bijvoorbeeld als kraamverblijf. In de winter en in de midzomer is dit boeihoord althans kennelijk minder geschikt. Dit komt vermoedelijk doordat de

Figuur 5: Videostill van een uitvliegende laatvlieger uit het vleermuisboeiboord. *Video still of an emerging serotine bat from the 'bat fascia'.*

verblijfplaats in de zomer te warm is. Ik heb enkele malen gezien dat dieren op warme dagen half uit de verblijfplaats kropen, kennelijk om verkoeling te zoeken. Misschien zou een boeiboord op een andere windrichting wel

succesvol kunnen zijn in de zomermaanden. Ook kan de donkere kleur in de zomer voor teveel opwarming zorgen. In de winter is de verblijfplaats soms wel in gebruik, maar niet wanneer er strenge vorst optreedt.

A summer roost of common pipistrelles (*Pipistrellus pipistrellus*) and serotine bats (*Eptesicus serotinus*) behind a purpose built 'bat fascia' in Epe, The Netherlands

Summary

Frans Bosch created a bat roost by mounting a fascia on the wall of his 3m high house extension. The design is very simple and consists of a two meter HPL-board attached on three 20 mm thick wooden slats under the edge of the flat roof. The roost was found within a year by both common pipistrelle and serotine bats (both species with up to 4 individuals), and has been used intermittently ever since. Highest occupancy lies in spring and autumn. This easy and cheap design is promising as a mitigation for summer roosts of both species. However, there are no indications that this design is suitable for creating wintering or maternity roosts.